

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (2003).

Δ.Ε.Π.Π.Σ. : Οργανωμένο σύστημα εργασίας, το οποίο σκιαγραφεί τι πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις που καθορίζονται, υποδεικνύει τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός και θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η διδασκαλία και η μάθηση.

Περιεχόμενα Δ.Ε.Π.Π.Σ. : Πέντε ευρύτερα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων σε ισάριθμα γνωστικά αντικείμενα:

1. Παιδί και Γλώσσα : Προφορική επικοινωνία (ομιλία και ακρόαση), Ανάγνωση, Γραφή και γραπτή έκφραση.
2. Παιδί και Μαθηματικά.
3. Παιδί και Περιβάλλον : Ανθρωπογενές περιβάλλον και αλληλεπίδραση, Φυσικό περιβάλλον και αλληλεπίδραση.
4. Παιδί, Δημιουργία και Έκφραση : Εικαστικά, Δραματική τέχνη, Φυσική αγωγή, Μουσική.
5. Παιδί και Πληροφορική.

Μεθοδολογία του Δ.Ε.Π.Π.Σ. : Ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας, κοινωνικοποίηση, ανακάλυψη της γνώσης, προτεινόμενες μη δεσμευτικές δραστηριότητες, συνυπολογισμός αναγκών, ικανοτήτων, κλίσεων των παιδιών, δυνατοτήτων του περιβάλλοντος.

Ο ρόλος του νηπιαγωγού: οργάνωση ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος, παροχή κινήτρων, μαθησιακών εμπειριών, σεβασμός ρυθμών, εμπειριών, αναγκών, κλίσεων των παιδιών, ισότιμος συνεργάτης των παιδιών στην ανακάλυψη των γνώσεων κ.ά.

Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και της διδασκαλίας: θεωρητική αρχή οργάνωσης του αναλυτικού προγράμματος σύμφωνα με την οποία η γνώση διακρίνεται σε θέματα που αφορούν τους μαθητές, κατά την επεξεργασία των οποίων αξιοποιούνται στοιχεία από διάφορα μαθήματα/ γνωστικά αντικείμενα/ κλάδους σπουδών. (Διακλαδική προσέγγιση του θέματος). κύρια μοντέλα της διαθεματικής προσέγγισης είναι η *Θεματική προσέγγιση* και τα *Σχέδια εργασίας*.

Ελεύθερο παιχνίδι: Η παιγνιώδης διάσταση της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης.

Αξιολόγηση: Χαρακτηριστικά (σκοπός), Μορφές αξιολόγησης (Αρχική ή Διαγνωστική, Σταδιακή ή Διαμορφωτική, Τελική ή Συνολική) Τεχνικές αξιολόγησης (Παρατήρηση παιδιού - ομάδας - συνεργατικότητας - ολοκλήρωσης έργου, Φάκελος εργασιών).

Φάκελος αξιολόγησης νηπίου.

Υποστηρικτικό υλικό για το νηπιαγωγό.

Προγραμματισμός της διδασκαλίας.

A) Θεωρητικό μέρος: επιλογή σκοπών, στόχων, επιδιώξεων, δραστηριοτήτων.

B) Πρακτικό μέρος: επιλογή μεθόδου, μορφής πορείας, μέσων διδασκαλίας, διδακτικών αρχών.

Βασικός παράγοντας για τη διδασκαλία η κατάλληλη οργάνωση του χώρου και του υλικού της ανάλογης γωνιάς.

Φάσεις της διδασκαλίας:

1. Σχεδιασμός: επιλογή σκοπών, στόχων, επιδιώξεων, μέσων υλοποίησης και αξιολόγησης. Δυνατότητες σύνδεσης με προηγούμενες και επέκταση σε επόμενες διδασκαλίες.

2. Οργάνωση: εξεύρεση μέσων, διαμόρφωση χώρου, εμπλοκή άλλων φορέων, κατανομή χρόνου, υλικών και λόγου.

3. Εφαρμογή: υλοποίηση του σχεδιασμού σε πραγματικό πλαίσιο με την ομάδα των παιδιών.

4. Αξιολόγηση: εκτίμηση και κριτική προσέγγιση των μαθητών, της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης, του εκπαιδευτικού (αυτοαξιολόγηση).

Πορεία και στάδια της διδασκαλίας.

Ο καθορισμός της χρονικής διαδοχής των επιμέρους ενεργειών που λαμβάνουν χώρα στην εφαρμογή μίας διδασκαλίας.

Βασικά σημεία της πορείας διδασκαλίας στο νηπιαγωγείο.

A) Αφόρμηση της διδασκαλίας: Το νήπιο είτε με αυτενεργό προσπάθεια είτε με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού έρχεται σε μια πρώτη επαφή και γνωριμία με το μορφωτικό αγαθό και αισθάνεται την ανάγκη για περισσότερο λεπτομερή εξέτασή του.

B) Επεξεργασία - Ανάλυση - Εκτέλεση : Το μορφωτικό αγαθό αναλύεται, διερευνάται από κάθε δυνατή πλευρά, επισημαίνονται οι σχέσεις του με άλλα και επιδιώκεται να κατανοηθεί, να αφομοιωθεί και να γίνει εργαλείο-προϋπάρχουσα γνώση για μελλοντικές και ευρύτερες κατακτήσεις επόμενων στόχων.

Γ) Έκφραση - Εμπέδωση - Εφαρμογή : Το νήπιο είτε με δική του πρωτοβουλία είτε με υποδείξεις του νηπ/γού εκφράζει και εφαρμόζει όσα έμαθε για να επιλύσει νέες καταστάσεις προβληματισμού και να ενισχύσει τις δυνάμεις του.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Βασικές επιδιώξεις: εμπειρικο-βιωματική γνώσης των μαθητών, συσχέτιση της σχολικής γνώσης με τα ενδιαφέροντα, τα βιώματα, τις εμπειρίες και τα προβλήματα των παιδιών από την καθημερινότητα.

Υποστηρικτές: Νέο Σχολείο, J. Dewey, W. Kilpatrick, B. Bernstein.

Κύρια άποψη: οι συσχετιζόμενοι με το περιεχόμενο στόχοι εμφανίζουν μεγαλύτερο βαθμό επιτυχίας, όταν τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα συνδυάζονται με το θέμα.

Χαρακτηριστικά διαθεματικών προγραμμάτων: παιδοκεντρικά, κοινωνιοκεντρικά, ενιαιοποίηση της γνώσης.

Θεματική προσέγγιση

Η επιλογή του θέματος αποτελεί την αφετηρία του σχεδιασμού της διδασκαλίας. Το θέμα που θα επιλεγεί πρέπει να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και τις ανάγκες των παιδιών, να βασίζεται και να εκκινεί από προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους, να τις συστηματοποιεί, ενισχύει και επεκτείνει. Σημαντικό είναι η επιλογή του θέματος να παρακολουθεί την επικαιρότητα.

Ακολουθώντας προχωράμε στην επιλογή στόχων από το αναλυτικό πρόγραμμα και δραστηριοτήτων που ταιριάζουν, συνδέονται αρμονικά με το θέμα. Κύριο βάρος δίδεται στην επιλογή στόχων και δραστηριοτήτων από το πρόγραμμα σπουδών στο οποίο ανήκει το θέμα (π.χ. θέμα «το νερό», πρόγραμμα σπουδών «παιδί και περιβάλλον»). Με την εξακρίβωση των στόχων επισημαίνονται οι διαστάσεις μέσα από τις οποίες θα προσεγγιστεί το θέμα. Η ποικιλία των στόχων είναι αναγκαία επειδή έτσι εξασφαλίζονται μεγάλα περιθώρια στο σχεδιασμό, αλλά και αρκετή ετοιμότητα από τη νηπ/γό για ενσωμάτωση ιδεών, στόχων, δραστηριοτήτων που αναδύονται από τα νήπια. Η σύνδεση των στόχων με το θέμα πρέπει να είναι εμφανής, ενώ θετικότερη είναι η έμμεση σύνδεση συγκεκριμένων στόχων μεταξύ τους δια των δραστηριοτήτων που υπηρετούν την επίτευξή τους (π.χ. Παιδί και γλώσσα: μύθος / Παιδί και δραματική τέχνη: δραματοποίησή του). Είναι πολύ πιθανό ορισμένοι στόχοι να προσεγγίζονται μέσα από διάφορα θέματα (π.χ. η ευαισθητοποίηση στη ρύπανση επιτυγχάνεται μέσα από τη ρύπανση «του νερού», «της θάλασσας», «της ατμόσφαιρας»). Επομένως, αν δεν επιτευχθούν μέσα από ένα θέμα θα προσεγγισθούν ξανά μέσα από ένα άλλο. Αυτό, βέβαια δε σημαίνει ότι η

νηπ/γός δεν πρέπει να προετοιμάζεται απαιτητικά για την επίτευξη ενός στόχου, αλλά δε χρειάζεται να επιμένει στην επίτευξή του μόνο μέσα από ένα θέμα.

Μετά την επιλογή των στόχων επιλέγουμε τις καταλληλότερες για την επίτευξή τους δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες πρέπει να ανταποκρίνονται στις ικανότητες των παιδιών, να ελκύουν το ενδιαφέρον τους, να εξυπηρετούν την επίτευξη των στόχων και να προσφέρουν στο παιδί βασικά στοιχεία του θέματος.

Η νηπ/γός συγκεντρώνει το εποπτικό και διδακτικό υλικό που χρειάζεται για τις επιλεγμένες δραστηριότητες και οργανώνει κατάλληλα το χώρο. Όταν η ενασχόληση με το θέμα διαρκεί περισσότερο από μία ημέρα, ζητάει και από τα παιδιά να φέρουν σχετικό υλικό.

Σημαντικό στοιχείο είναι η επιλογή της κατάλληλης αφορμής για κάθε δραστηριότητα, διότι έτσι συγκεντρώνεται το ενδιαφέρον των παιδιών. Είναι αλήθεια πως η εύρεση ή η έμπνευση κατάλληλης αφορμής είναι περισσότερο αναγκαία όταν το θέμα αλλάζει σε κάθε δραστηριότητα, ενώ στη διαθεματική προσέγγιση, στην οποία το θέμα παραμένει το ίδιο σε όλες τις δραστηριότητες, μειώνεται η αναγκαιότητα της αφορμής, όχι όμως και η σημασία της.

Όσον αφορά την πορεία και τη μορφή διδασκαλίας κάθε δραστηριότητας θα πρέπει να μην είναι ανελαστικές, ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται στις ανάγκες, προτάσεις και διαθέσεις των παιδιών.

Τέλος, η αξιολόγηση παιδιών, νηπ/γού, μεθόδου είναι αναγκαία για τον ανατροφοδοτικό της ρόλο, καθώς με βάση τα αποτελέσματά της θα σχεδιαστούν οι επόμενες διδασκαλίες.

Αξιολόγηση του ημερήσιου προγράμματος δραστηριοτήτων

Κατά την αξιολόγηση του ημερήσιου προγράμματος διδασκαλίας η νηπ/γός καλό είναι να επικεντρώσει την προσοχή της στα εξής σημεία:

- Τα παιδιά βίωσαν την ημέρα τους ευχάριστα, δημιουργικά μέσα από τις επιλεγμένες δραστηριότητες;
- Ποια είναι η ποσότητα, η ποιότητα, η ποικιλία και η πρωτοτυπία του τελικού έργου που παρήγαν τα παιδιά (μακέτα, δραματοποίηση, κατάκτηση και επεξεργασία γνώσεων);
- Το θέμα ανταποκρινόταν στις προϋπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες και στα ενδιαφέροντα των παιδιών; Έδωσε στα παιδιά ερεθίσματα για σκέψη, προβληματισμό και για περαιτέρω διδακτική αξιοποίηση;
- Οι επιλεγμένοι στόχοι ανταποκρίνονταν στις ικανότητες και δυνατότητες των παιδιών; Διαπλέκονταν και συνδυάζονταν μεταξύ τους έτσι, ώστε να προωθούν το βασικό στόχο;
- Μέσα από τις δραστηριότητες που επελέγησαν και τους μεθοδολογικούς χειρισμούς που ακολουθήθηκαν δόθηκαν ευκαιρίες στα παιδιά να

παρατηρήσουν, να προβληματιστούν, να διατυπώσουν υποθέσεις, να συγκρίνουν, να εκφραστούν, να εργαστούν, να αυτενεργήσουν, να ανακαλύψουν γνώσεις, να κατανοήσουν και να χρησιμοποιήσουν νέες λέξεις και έννοιες σχετικές με το θέμα;

- Υπήρξαν παιδιά που δε συμμετείχαν στις δραστηριότητες και που οφειλόταν η στάση τους αυτή; Υπήρξαν περιπτώσεις ανησυχίας και απειθαρχίας που οφείλονταν στην ακαταλληλότητα του θέματος, στη λανθασμένη επιλογή στόχων, δραστηριοτήτων και μεθοδολογικών χειρισμών από τη νηπ/γό;
- Το εποπτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε προσέλκυσε την προσοχή των παιδιών, έδωσε ερεθίσματα στη σκέψη τους, υποβοήθησε τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων;
- Ο λόγος της νηπ/γού και οι οδηγίες που δόθηκαν κατά τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων ήταν σαφείς, κατανοητές, υποβοηθητικές για τα παιδιά ή ασαφείς, δυσνόητες, ανελαστικές και αδιάφορες;
- Ποια ήταν η παιδαγωγική ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην αίθουσα; Η νηπ/γός δημιούργησε κλίμα αγάπης, αποδοχής, σεβασμού για όλα τα παιδιά; Βοηθούσε, επιβράβευε τα παιδιά;
- Τι καινούργιο μάθαμε για τις δυνατότητες των παιδιών;
- Από την όλη αξιολόγηση παίρνουμε πληροφορίες βοηθητικές για τον ημερήσιο σχεδιασμό της επόμενης ημέρας;

Για τον εμπλουτισμό των φακέλων εργασιών των παιδιών η νηπ/γός μπορεί να φωτογραφίσει, βιντεοσκοπήσει τα παιδιά κατά τις δραστηριότητες της δραματικής τέχνης, των εικαστικών, των πειραμάτων, να ηχογραφήσει τις συζητήσεις τους κ.ά.